

JAN KJÆRSTAD

BERGE

ROMAN

ASCHEHOUG

JAN KJÆRSTAD

- Kloden dreier stille rundt, 1980
Speil. Leseserie fra det 20. århundre, 1982
Homo Falsus eller Det perfekte mord, 1984
 Det store eventyret, 1987
 Menneskets matrise, 1989
Jakten på de skjulte vaffelhjertene, 1989
 Rand, 1990
 Forførelsen, 1993
Hos Sheherasad, fantasiens dronning, 1995
 Erobreren, 1996
 Menneskets felt, 1997
 Oppdageren, 1999
Tegn til kjærlighet, 2002
Menneskets nett, 2004
Kongen av Europa, 2005
Kjærstads matrise. Samlede essays med bonusspor, 2007
 Jeg er brødrene Walker, 2008
 Normans område, 2011
 Stein blir kaptein, 2012
 Menneskets vidde, 2013
 Slekters gang, 2015

© 2017 H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo
www.aschehoug.no

Omslagsdesign: Terese Moe Leiner
Satt med 10,5/12,8 pkt. Sabon hos Type-it AS, Trondheim 2017
Papir: 80 g Holmen Book Cream 1,6
Printed in Latvia
Livonia Print, Riga 2017

ISBN 978-82-03-36258-3
ISBN 978-82-525-8782-1 (Bokklubben)

INE WANG

Det skulle være en forbrytelse hinsides all fatteevne. En tur-gåer hadde ringt avisen. Flere mennesker lå drept i en hytte langt pokker i vold inne i Nordmarka. Slaktet, sa tipseren. På en bestialsk måte. Blant de døde var det visstnok berømte personer. Svært berømte.

Terror, farer det gjennom meg. *Omsider kom det også hit.*

Jeg står med mobilen i hånden. Skjelver. Skulle dette allikevel bli min lykkedag?

Jeg farer sammen av tanken, vil stoppe den, men tanken fortsetter, jeg kjenner et kick, for jeg er i et lavpunkt, ikke bare i livet, men også her, strandet på en øy. Jeg har lenge følt meg malplassert der jeg står pyntet, svett, og ser unge par løpe omkring på stranden i bare undertøyet, ser at festen allerede begynner å utarte, jeg leser den lange tekstmeldingen på nytt, som for å bekrefte at jeg ikke har blingset, og lar mobilen gli tilbake i vesken, som et våpen tilbake i hylsteret, tenker jeg, mens Marie vinker, peker, jeg må komme ned, sette meg på teppet, hun gjør morsomme grimaser, jeg smiler, signaliserer at jeg har det fint her jeg står, hever glasset, samtidig som jeg skjuler en geip av forakt, en anger over at jeg kunne være så dum å si ja til denne bryllupsinvitasjonen, av alle steder på Hovedøya, et brudepar i hvitt, gjestene i hvitt, også jeg i hvitt, som invitasjonen forlangte, og de hadde flaks, været på denne dagen sent i august fikk en til å lengte etter en parasoll, og alt var så uutholdelig romantisk, med vielse i klos-

terruinene og det hele, gudsord og fuglesang og gledestårer, en hipp kvinnelig, antakelig lesbisk prest, masse svada, store, altfor store ord om kjærlighet, størst av alt og la-di-da, visvas, visvas, dog en smule betagende, det var like mye et keltisk ritual, et snev av Tolkien, med de høye løvtrærne rundt, skaren av mennesker i hvitt mellom alt det skimrende grønne, diktlesing, kyssing, uhemmet kyssing, sjampanje i plastglass, masse sjampanje, også presten drakk grådig av sjampanjen, jeg sto midt i høylytte samtaler som ble enda mer meningsløse ved at de flettet seg i hverandre. Skål for brudeparet, hojet jeg, bare for å være med, folk begynte å snuble i ruinenes steintrinn, hylte til av latter, jeg skulle aldri ha kommet, Marie var en mye yngre kollega i avisen, *myrdet*, til og med gravid, hadde hun tilstått, *på en bestialske måte*, jeg følte meg som en olding blant Maries jevnaldrende venner, faen ta dem, heldiggrisene, og alt var så slitsomt uformelt og improvisert og løssluppet, man var hippier i 2008, førti år for sent, det var selvfølgelig ikke snakk om noen stiv bryllupsmiddag, det var piknik, *mange døde*, man hadde med tepper og kurver, okkuperte gressbakken ned mot den nordligste av strendene, den som vendte mot Lindøya, og det ble dekket på med reker, loff, sitroner, salater, vin fra kjølebager, noen grillet på de anlagte plassene, slik at en eim av stekt kjøtt, iblandet lukten av grillet hummer, snart la seg over klippene og bakken opp mot skogen, og man fråtset i mat, man drakk, man skålte, det ble holdt spontane taler, den ene floskelen tok den andre, man hadde selvfølgelig med gitarer, det var sang, skrålende sang, All you need is love, faen ta dem, heldiggri-sene, alle disse uforskammet unge og pene menneskene med livet foran seg, *berømte personer*; noen danset, noen røykte, og ikke bare vanlige sigaretter, det ble kysset over en lav sko, folk klinte over en lav sko, flere par forsvant knisende inn i skogen, snart blir det nakenbading, tenker jeg der jeg står, jeg kjenner igjen atmosfæren, for femten år siden ville jeg ha badet naken selv, nå blir jeg bare nedstemt av all denne lyk-

ken, en ekte lykke, må jeg motvillig tilstå, mens jeg leter etter en unnskyldning for å kunne snike meg hjem.

Det er derfor jeg ser meldingen fra Ulrik som en redningsplanke, en sjanse til å komme meg bort herfra. Disse drapene. Mange mennesker myrdet inne i skogen. Jeg værer noe, jeg værer et gudgitt stoff. *Hvem skulle tro at det på en av sensommerens vakreste dager... I byen visste ingen at det i skogen rett innenfor... En gang måtte det skje også her...*

Jeg merker det. Et drag i luften. Noe hender. Alt snur.

Jeg trekker meg tilbake, ingen tar notis, jeg finner den bratte stien opp til Vestre kanonbatteri, høyden med utsikt mot Bygdøy, mot Fram- og Kon Tiki-museet, mot byen og den ruvende åsen i nord. Hva har hendt i granskogen bakkenfor? *På en bestialsk måte.*

Skrålene fra stranden nedenfor lyder stadig høyere. Jeg får et glimt av Marie som svinger seg rundt og rundt, som en dervisj. Burde hun ikke ta det litt roligere? Dysterheten vender tilbake. Hvor kom denne melankolien fra? Er det vissheten om at Heggholmen ligger rett ved – Heggholmen der jeg møtte Martin en tropevarm St. Hansaften på begynnelsen av 90-tallet? Jeg var langt fra å føle meg utilpass på den festen, et bakkanal som ble holdt i et stort løvpyntet uthus rett ved noen sommerboliger nærmere vannet. Det hadde vært blomsterkranser i håret, papirlykter under taket, parmaskinke og melon, helgrillet lam, fat med jordbær, kagger med vin, to kassegitarer og allsang – når jeg tenker etter lignet det ikke så lite på den bryllupsfeiringen jeg er i ferd med å flykte fra. Forskjellen var Martin. Og at jeg var ung, yngre, midt i journalistutdanningen, Martin var akkurat ferdig, hadde fått seg jobb i en avis, jeg var i tvil, vurderte om jeg skulle hoppe av studiet, gjøre noe annet, men Martin egget meg til å fullføre, sa det var verdens viktigste yrke, vi var den fjerde statsmakt, for faen, han glødet av iver, stakk et jordbær mellom leppene mine, jeg hadde ikke noe imot å snike meg inn i buskene, kysse, eide den samme bekymringsløsheten, galskapen, som

jeg ser hos bryllupsgjestene på stranden under meg; det var noe med øynene til Martin, et blikk som skapte gnister, jeg følte meg ikke kåt, men påtent av å se inn i dem, og senere på kvelden ble vi vist rundt på eiendommen til en kunstner som lå på sørpynten av holmen, og vi fikk mer vin, en eksklusiv vin, i en atelierbygning nede ved vannkanten, og vi satt der mellom aparte malerier og skulpturer og drakk, og det var jeg som var det fineste kunstverket der, hvisket Martin, og vi hadde badet, vi hadde badet nakne, den første kvelden vi traff hverandre, vi hadde kysset, vi hadde gjort alt det man gjør når man møtes en varm midtsommernatt ved fjorden og straks blir forelsket. Jeg var ikke beruset, jeg var påtent.

Kjenne det flamme. Lenge siden. Og tapt.

Slaktet?

Jeg ringer avisen, blir satt til Jakob som holdt i tømmene denne lørdagen, han vet ikke så mye mer, men det er blålys, sier han, kongesak, sier han, folk er på vei inn dit nå. Hvor? spør jeg. Blankvann, ikke så langt fra Kobberhaughytta, sier han. Faen, var det sant? Jeg hadde gått der på ski, på vei til Kikut. Sammen med Martin. Kødden Martin. Etter det vi har snappet opp fra politiet, stemmer tipset, sier Jakob. Noen skal ha funnet de drepte i ettermiddag. Hvor mange? spør jeg. Fem, sier han. Kanskje flere.

Blikket mitt hviler på en bryllupsgjest som vrenger av seg skjorten før han forsyner seg med grillet hummer. Jeg føler meg omtåket, og ikke på grunn av sjampanjen, vinen, lukten av svidd kjøtt. Terror? spør jeg. Etter alt å dømme, sier Jakob. Fem drepte? gjentar jeg. Ja, minst, det skal være helt jævlig, sier han. Hvem? sier jeg. Vet ikke, sier han, stemmen er annerledes enn ellers. Jeg tror det er noe sensasjonelt, sier han. Noe vi aldri før har sett.

Igjen denne ilingen gjennom meg, og ikke fordi jeg er skremt. I lang tid har jeg gått med en følelse av at ingenting skjer. Eller at det samme skjer igjen og igjen. Ikke bare i livet mitt, men i Norge. For en journalist er det ikke bare en vel-

signelse å bo i et lidenskapsløst velstandssamfunn med et så fordømt begrenset hendelsesregister. Men nå. Noe skjer. Noe som er annerledes. *Søndag morgen våknet et fredfullt land opp til nyheten om...*

Holmenkollåsen har blitt besynderlig mørk i finværet. Til høyre for mastene står Tryvannstårnet – som en rakett man aldri har klart å skyte opp. Og bak der. Sju–åtte kilometer inn i skogen. Minst fem drepte mennesker. Brått er det som om åsryggen ligger der og demmer opp for en svart ondskap bak.

Jeg orker ikke mer, jeg må hjem, vet ikke om det er på grunn av nyheten, opphisselsen jeg kjenner, eller om det skyldes at gjestene på stranden har reist seg og med hevede glass synger “Love Is All Around”, akkompagnert av gitarer, faktisk ganske rent, faktisk ikke så lite gripende, og jeg blir sår, vemodig, uten helt å skjønne hvorfor jeg blir sår, vemodig. Martin, alt dette med Martin. Jeg sender en melding til bruden – den gravide bruden – som i beste fall vil kaste et blikk på mobilen neste dag, før jeg forlater bastionen og spaserer forbi klosterruinene og videre ned til brygga hvor jeg blir stående og vente på den lille fergen; det er bare jeg og noen gjenværende badegjester, ingen andre fra bryllupet, de har bestilt egen båt, for å fortsette festen på et sted i byen. Jeg forsøker å hvile øynene på Aker Brygge, men blikket blir uvegerlig dratt oppover, blir igjen hengende ved Holmenkollåsen og Vettakollen, blåsvarte i skumringen, som om jeg håper å få et glimt av noe, lenger inn, *bak*. Bestialsk? Er de skutt, hengt, partert? Idet jeg går om bord i fergen, er det som om kveldshimmelen har fått et apokalyptisk skjær.

Er dette en slik dag? Er dette en av disse dagene som føder et hyppig gjentatt spørsmål: Hvor var du 23. august 2008?

Fra togvinduet, fra skråningen over Mosseveien, ser jeg Hovedøya fra en ny vinkel, og det er noe med omrisset som gjør det til en fremmed øy, en ubehagelig øy, en øy jeg har klart å flykte fra, og like fullt er det ikke noen trøst, for jeg

er på vei ut av byen, til et liv som ikke er noe liv, et liv som bare er like dager og søvn, et liv på sparebluss. Toget er nærmest tomt, ingen drar hjem nå, i dette været og så tidlig på kvelden, man blir i byen, fester, spanderer en taxi hjem, som jeg selv gjorde før. Noen har glemt igjen en pocketbok på setet tvers overfor, eller lagt den igjen med vilje, en roman, jeg gidder ikke se på den, hvem har bruk for romaner i vår tid, jeg plukker opp en avis isteden, men den er tynn, tynn i dobbelt forstand, det står ingenting i den, sidene er fulle av skrift, men de kunne like gjerne ha vært blanke. Den fjerde statsmakt, my ass. Jeg stirrer ut av vinduet. *En grå virkelighet med ett rødfarget av blod... Norge revet ut av dvalen... For fem mennesker fikk sommeren en brå slutt...*

Fjorden forsvinner idet toget svinger inn i landskapet før Hauketo. Jeg ringer til Jakob i avisen igjen. Visste de noe mer? Det går ikke mange sekunder før han sier et navn, og navnet gjør at jeg retter meg opp i setet. Var det sant? Jeg har problemer med å holde mobilen inntil øret. Jakob gjentar navnet, det er bekreftet, sier han, jeg spør mer, men alt annet drukner i vissheten om at Arve Storefjeld er død, drept – *slaktet* – i sin hytte ved Blankvann i Nordmarka. Jeg er oppskaket og rolig på samme tid, jeg tenker, men vet ikke hva jeg tenker, husker ikke hva jeg har tenkt, og det er bare vanen som hjelper meg til å gå av på riktig stasjon, Vevelstad, og jeg begynner å gå mot rekkehusområdet vest for stasjonen, jeg går forbi trehjulssykler og leker som ligger gjenglemt i sandkassene, hageredskaper som står stilt opp mot veggen til ute-skurene, jeg har begynt å hate dette området, ikke fordi det er noe galt med det, objektivt sett, det er et hyggelig boligfelt, ensartede rekkehus med små hager foran og bak, gangveier innimellom, jeg er heller ingen snobb, jeg har vokst opp i en diger blokk på Etterstad, jeg er på mange måter en østkantjente, men det er som om jeg er forlatt her ute, i Ski, i noe som de siste årene mer og mer fortoner seg som en bak-evje, iallfall en eksistensiell bakevje, det skulle bare være noe

midlertidig før Martin og jeg fikk bedre råd, flyttet inn i en villa, gjerne nærmere byen, Kolbotn kanskje, Nordstrand, med barn og alt som hørte til, etter det kanskje et townhouse i sentrum, verken mer eller mindre. Så ble vi skilt. Ingen barn. Heldigvis. Dessverre. Jeg hadde blitt boende. Hele tiden med en plan om å flytte inn til byen. Jeg ble boende. Jeg bor her fortsatt. Er koblet av. På et sidespor.

Jeg går hjemover i et mørkeblått kveldslys. Politikeren Arve Storefjeld er død. Ministeren. *En veivals har parkert for godt*. Jeg får det ikke inn i hodet, jeg strever med pusten, jeg må stoppe, jeg går langsomt videre.

For tre uker siden leverte jeg et manus til et forlag, en bok om Arve Storefjeld. Den er allerede antatt.

Igjen står jeg stille, eller bena stopper av seg selv, som om jeg ikke kan tro at det er sant. At jeg kan ha vært så... *heldig*. Ordet ligger der, jeg vil stryke det, men det ligger der. Noe må selvfølgelig skrives om nå. Forordet. Og boka må få et nytt sluttkapittel. *Arve Storefjelds testamente*. Men for et... lykketreff. Jeg kan ikke noe for det, ordet bare flyter opp. Jeg står og stirrer mot en trampoline. I annenhver hage står trampoliner. De ligner på... Jeg må skrive om det en gang. Alle trampolinene, at de symboliserer et eller annet. Arve Storefjeld. Herregud. Hvilken timing. Igjen skjemmes jeg over tankene, men det er umulig å ikke tenke dem. Det vil si, jeg er sikkert like sjokkert som alle andre, like full av medfølelse, men hvis jeg er ærlig, kjenner jeg også dette berusende taktomslaget i kroppen ved vissheten om de mulighetene som plutselig ligger foran meg. Og samtidig utålmodigheten, nysgjerrigheten: Hva nå? Hva vil skje? Jeg blir var at jeg står og rister på hodet, som om jeg fremdeles ikke kan tro det. Hvilket sammentreff.

En tennplugg.

Alt vil vende. Jeg vil eie høsten.

Det kunne ikke vare... En dag måtte idyllen sprekke...
Stryk det siste. Klisjé. Jeg må finne nye ord.

Martin kommer til å bli blå i fjeset. Nei, feil tanke. Dette er for stort for sånne bagateller, minner om en vond skilsmisse.

Det var et hell at jeg dro tidlig hjem. Jeg føler meg forholdsvis edru. Jeg bør også skrive et eller annet nå, noe langt. Markere meg. Det er for sent å få det på i søndagsavisen. Men til mandag. Et overblikk. En analyse av Arve Storefjelds betydning. Storen. Arbeiderpartiets mest kjente personlighet og oppkalt etter Norges tredje høyeste fjell. Større, viktigere, for partiet enn selv statsministeren.

Ingen journalist i landet vet mer om Arve Storefjeld enn meg.

Jeg beveger meg gjennom kjøkkenet, lukker øynene for klær som ligger slengt rundt omkring, tallerkener og kopper som ikke er satt inn i oppvaskmaskinen. Støvet. Flekkene på gulvet. Faen, må jeg allikevel tenke, for en mistrøstig tilværelse. Rekkehusfeltet er som Hovedøya, et tilbaketrukket kloster, hvor jeg lever som en gudløs nonne, dyrker rutinene, ensformigheten. Klokken er hel, jeg skrur på radioen ved mikrobølgeovnen. Ingenting om drapene, ikke et ord, men det er antakelig for tidlig, nyheten har ikke “breaket” ordentlig ennå. Jeg stiller meg ved vinduet i andre etasje, står der og ser mot husfasadene på motsatt side av gangveien, en rekke som bukter seg oppover bakken og virker uendelig, lengre enn den kinesiske muren. På en plen står en vannspreder på, noen må ha glemt å skru den av. Det første året jeg bodde alene, trøstet jeg meg med at jeg kunne være en observatør, jeg skrev da også mange småfikse, ganske artige og selvironiske petiter om livet i middelklassens Mekka, fra denne småhusidyllen som bare skilte seg fra Kardemommeby ved at ikke røvernes hus, men et kjøpesenter, for øvrig et av landets største, lå like bortenfor. Også om mine ekspedisjoner inn i “løvens hule”, inn i Ski storsenters butikklabyrinth, om min shoppingmani, et avbrekk i leden, hadde jeg skrevet kostelige spalter i avisen, senere i magasinet – selvfølgelig krydret med en kritisk

ettertanke om veien fra å være borger til å bli konsument – men jo lenger jeg ble boende, desto blassere og mer ynkelig ble satiren, jeg skrev ingenting om min gryende desperasjon, og tanken får meg til å huske den pinlige hendelsen forrige lørdag kveld; det var varmt og jeg sov med åpent vindu, og jeg ble vekket av bråk, det var naboen som hadde gjester, de satt rundt grillen i hagen, det var et festlig lag, det hang fargede lyspærer mellom trærne, jeg ble nedslått av synet, jeg ble også nedslått ved synet av min egen hage, eller rettere sagt, en tørr plen, for da vi flyttet hit, hadde jeg en drøm om å gjøre den lille hagen til et slags meditasjonssted, noe japansk, med et lite, kunstig springvann mellom nøye utvalgte steiner, noen kirsebærtrær og et bed med stauder som blomstret til ulike tider, det hadde aldri blitt noe av, så bare det å lene seg ut av vinduet og bli mint på min egen hage gjorde meg mismodig, men jeg klarte like fullt å spørre høflig om de kunne dempe seg, dempe den skrekkelige listepopmusikken, men de bare lo, de ba meg heller om å komme ut, bli med på festen, de mente ikke noe galt med det, men jeg var allerede på vei ned trappen, ut, inn den lille drittporten i gjerdet, og uten å tenke noe særlig over det, hadde jeg veltet grillen – et velrettet spark – veltet den med kjøtt og glør og alt, noen var raskt på pletten med en hageslange, selv hadde jeg ikke engang en hageslange, og fikk slokket glørne, og istedenfor å bli sinte bare fortsatte de å le, de spurte om jeg drev med kampsport, jeg hadde på meg en altfor stor pysj, de komplimenterte meg med det praktfulle sparket, satte frem en stol til meg, bød meg på en drink, jeg så at det var paraplyer i den, men jeg var så sint, samtidig så flau, at jeg strente tilbake, jeg tenkte etterpå at jeg gjorde det, sparket til grillen, fordi jeg ville bryte meg ut, jeg var ikke en nonne, en som frivillig hadde tatt tilflukt her, jeg, en gang en opprører, var fanget ved en gulsvidd plen og et staudeløst bed og i naboenes evige grillos og gressklipperlyder.

Alt det viktige i livet lå bak meg.